Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Natuur en Visserij

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Ons kenmerk
DGNV / 109004603

Bijlage(n)
4

Datum 24 november 2026
Betreft Verzamelbrief Natuur november 2026

Geachte Voorzitter,

Via deze brief informeer ik uw Kamer, voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van LVVN op 25 en 26 november en het commissiedebat Natuur van 9 december 2026 graag over verschillende onderwerpen binnen mijn portefeuille natuur, onder meer over de stand van zaken van de door uw Kamer aangenomen moties en aan uw Kamer gedane toezeggingen.

Daarnaast heb ik uw Kamer op 3 november nader geïnformeerd over de nadere uitwerking van de eerder aangekondigde maatregelen 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw' en de ondersteuning van agrarische ondernemers (Kamerstuk 35 334, nr. 490 en 491). Ik informeer uw Kamer op korte termijn ook over mijn plannen voor het vormgeven van geborgd natuurbeheer en -herstel.

De volgende onderwerpen komen aan bod in deze verzamelbrief:

- Natuurherstelverordening
    - Commentaar Provincie Zuid-Holland t.b.v. rondetafelgesprek en commissiedebat Voedselzekerheid
    - Brief Stichting Samenleving Landbouw en Natuur over Nederlandse Natura 2000-beleid en Ontwerp-Natuurplan 2026
- Soorten
    - Aanvalsplan Grutto
    - Toezegging gesprek provincies over afschot zwerfkatten
    - Egel
- Wijziging Omgevingsregeling
    - Vereenvoudiging bestrijding invasieve exoten met geweer
    - Erkenning jachtexamens
- Overig
    - Melding publicatie aanwijzingsbesluiten Natura 2000
    - Beantwoording burgerbrief over ezels op Bonaire
    - Motie vergunnen natuurinclusieve en klimaatadaptieve woningbouwprojecten
    - Ecologische Autoriteit
    - Beantwoording vragen Landelijk Meetnet Flora

        - Naar aanleiding van een toezegging aan de Eerste Kamer
    - Biodiversiteitsschadelijke subsidies
- Informeren van de Tweede en Eerste Kamer over voorgenomen subsidies verstrekt door Minister van LVVN in het kader van artikel 4 Kaderwet EZ-, LVVN- en KGG-subsidies (Kaderwet)

Natuurherstelverordening

Commentaar Provincie Zuid-Holland t.b.v. rondetafelgesprek en commissiedebat Voedselzekerheid

Op 28 september 2026 heeft de vaste commissie voor LVVN mij het verzoek gedaan te reageren op de brief 'Commentaar Provincie Zuid-Holland t.b.v. rondetafelgesprek en commissiedebat Voedselzekerheid', waarin met name wordt ingegaan op de Natuurherstelverordening (NHV) (kenmerk: 2026Z18400/2026D46606). De provincie Zuid-Holland vraagt nadrukkelijk aandacht voor artikel 1 lid 1 sub c van de NHV, waarin de verbetering van de voedselzekerheid als doel van de verordening is opgenomen. Verder vraagt de provincie om geen nationale koppen op de Nederlandse uitvoering van de NHV en om specifiek rekening te houden met gebieden die van strategisch belang zijn voor de voedselzekerheid, innovatie en agrologistiek.

Ik onderken de bijdrage die de provincie Zuid-Holland levert aan de Nederlandse voedselproductie. Zowel de Greenports als de diverse landbouwlandschappen in Zuid-Holland, waaronder glas- en tuinbouw, akkerbouw- en veenweidegebieden, dragen bij aan voedselproductie van wereldklasse. De effecten van het beleid dat voortvloeit uit de NHV op de maatschappij en uitvoeringspraktijk worden nadrukkelijk meegewogen door het kabinet bij de verdere uitwerking van het definitieve Natuurplan. Zo heb ik op het Ontwerp-Natuurplan een plan-MER laten uitvoeren, die ik dit najaar met u zal delen. Met uitgebreider onderzoek worden daarnaast de sociaaleconomische effecten van het Taskforcepakket door de WUR in kaart gebracht. Zoals reeds meermaals aangegeven, is het kabinet niet voornemens om nationale koppen te zetten op de uitvoering van de NHV in Nederland.

Terecht wijst de provincie Zuid-Holland op de wederzijdse afhankelijkheid tussen voedselzekerheid en natuurherstel. Het kabinet streeft naar een integrale benadering waarbij doelstellingen rond natuurherstel en voedselzekerheid in samenhang worden bezien. Het kabinet zet zich hierbij in voor een landbouwsector in Nederland die ook in de toekomst een belangrijke bijdrage levert aan onze voedselzekerheid. Daarbij staan verduurzaming en natuurherstel niet op gespannen voet met voedselzekerheid, maar zijn deze juist noodzakelijk voor een toekomstbestendige en robuuste voedselvoorziening in Nederland. Een deel van onze voedselproductie is afhankelijk van een gezonde populatie bestuivers. Ook vormt klimaatverandering een gevaar voor de voedselproductie. Een robuuste, veerkrachtige natuur is nodig om de negatieve gevolgen van klimaatverandering op de voedselproductie tegen te gaan. Dit onderstreept het belang van voortvarend werken aan natuurherstel.

Brief Stichting Samenleving Landbouw en Natuur over Nederlandse Natura 2000-beleid en Ontwerp-Natuurplan 2026

Op 10 september 2026 heeft de vaste commissie voor LVVN mij het verzoek gedaan een reactie te geven op een klacht van Stichting Samenleving Landbouw en Natuur over het Nederlandse Natura 2000-beleid en Ontwerp-Natuurplan 2026 (kenmerk: 2026Z17973/2026D42571). De inhoud van de klacht valt mijns inziens niet binnen de reikwijdte van het op klachten betrekking hebbende hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht, aangezien de klacht geen betrekking heeft op gedragingen, maar op de inhoud van het beleid dat is opgenomen in het Ontwerp-Natuurplan. Ik heb de brief daarom aangemerkt als zienswijze op het Ontwerp-Natuurplan en neem hem mee in de zienswijzeprocedure die momenteel loopt. De afzender van de brief is hiervan op de hoogte gesteld. Mijn inhoudelijke reactie op deze en andere zienswijzen neem ik op in de officiële reactienota, voorzien in de eerste helft van 2027.

Soorten

Aanvalsplan Grutto

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft mij verzocht (kenmerk: 2026Z16020/2026D42484) te reageren op de brief van Vogelbescherming Nederland (VBN) m.b.t. hun zorgen over het afsprakenkader Aanvalsplan Grutto. Als bijlage bij deze brief treft u mijn antwoord aan VBN aan. Zoals aangegeven in mijn antwoord, zie ik het afsprakenkader als goede stap voorwaarts naar realisatie van het Aanvalsplan Grutto. Bij de verdere uitvoering van het afsprakenkader zal ik – samen met de weidevogelprovincies – de opmerkingen van VBN over de juridische en financiële borging betrekken.

Toezegging gesprek provincies over afschot zwerfkatten

De staatssecretaris van LVVN heeft in het commissiedebat 'Dieren buiten de veehouderij' toegezegd om in gesprek te gaan met de provincies over afschot van zwerfkatten als vorm van beheer (TZ202610-210). De komende periode zal dit gesprek op ambtelijk niveau worden gevoerd. Hier ligt ook een link met de verdere uitwerking van het Afsprakenkader Aanvalsplan Grutto. Onderdeel daarvan is om met provincies afspraken te maken over predatiebeheer. In het eerste kwartaal 2027 zal ik de Kamer informeren over de voortgang van die gesprekken ten aanzien van de zwerfkatten.

Egel

De motie van het lid Kostić (Kamerstuk 33 576, nr. 496) verzoekt de regering in gesprek te gaan met provincies over maatregelen om egels te beschermen en de negatieve populatietrend van egels te keren.

Ik betreur dat het met de egel niet goed gaat. De egel wordt landelijk beschermd door de specifieke zorgplicht voor soorten die is opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en door de omgevingsvergunningplicht voor flora- en fauna-activiteiten die is geregeld in artikel 11.54 van het Bal en artikel 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Binnen het natuurbeleid zijn de provincies het bevoegd

gezag ten aanzien van beschermde soorten. Tijdens het Bestuurlijk Overleg Natuur in juni is de bescherming van de egel aan de orde geweest. Uit een daaropvolgende inventarisatie van het beleid en de maatregelen van de provincies ten bate van de egel, komt een gevarieerd beeld naar voren. De meeste provincies maken gebruik van een provinciale vrijstellingslijst. Dat houdt in dat bij ruimtelijke ontwikkelingen op grond van de provinciale omgevingsverordening een uitzondering geldt van de omgevingsvergunningplicht voor flora- en fauna-activiteiten. De meeste provincies hebben geen specifiek beleid voor de egel. Wel is de bescherming van de soort onderdeel van het algemeen natuurbeleid zoals het realiseren van basiskwaliteit natuur. Bij één provincie is de soort van de vrijstellingslijst gehaald voor wat betreft opzettelijk doden of vangen. Vier provincies geven aan subsidies dan wel onderzoek voor maatregelen of handelingskaders voor specifiek de egel te hebben of te ontwikkelen.

Naar aanleiding hiervan heb ik op 16 november jl. een brief gestuurd naar de colleges van gedeputeerde staten. Daarin vraag ik aandacht voor beleid en maatregelen ten bate van de egel. Vanuit het Rijk ondersteun ik maatregelen voor de egel via het beleid omtrent basiskwaliteit natuur en algemeen natuurbeleid dat leidt tot een betere groenblauwe dooradering van het landschap.

Tevens heb ik de Zoogdierbescherming Nederland opdracht gegeven om een toolkit te maken voor gemeenten met een overzicht van verschillende instrumenten. Voor gemeenten die aan de slag willen met egelbescherming ontbreekt vaak ook het overzicht over alle verschillende instrumenten en hoe de instrumenten elkaar kunnen versterken om de basiscondities voor de egel in orde te maken.

Hiermee beschouw ik de motie van het lid Kostić (PvdD) als afgedaan.

Wijziging Omgevingsregeling

Op 27 oktober is in de Staatscourant (Stcrt. 2026, 38132) een wijziging van de Omgevingsregeling (Or) gepubliceerd. Deze wijziging heeft van 13 juli tot 7 september ter inzage gelegen. De wijziging zal van kracht worden op 1 januari 2027.

Vereenvoudiging bestrijding invasieve exoten met geweer

Door de wijziging wordt bestrijding van invasieve exoten met gebruikmaking van het geweer door jagers, overeenkomstig de wens van verschillende provincies, eenvoudiger en worden de administratieve lasten voor provincies verminderd. Dit draagt bij aan de doelstelling om sneller en effectiever in te kunnen grijpen, als het gaat om het bestrijden van exoten. Jagers mogen een in de regeling aangewezen lijst van invasieve uitheemse dieren binnen hun jachtveld bestrijden. Soorten die moeilijk te onderscheiden zijn van inheemse soorten, zijn niet opgenomen op de lijst om verwarring met beschermde soorten en het onbedoeld doden daarvan te voorkomen. De wijziging leidt niet tot uitbreiding van het gebruik van geweren of het aantal personen dat hiervan gebruik mag maken. Iedereen die een dier doodt of vangt, dus ook een jager, dient onnodig dierenleed zoveel mogelijk te voorkomen (artikel 11.28 Besluit activiteiten leefomgeving).

Erkenning jachtexamens

Er wordt een nieuwe organisatie (Stichting Examens Groene Sector) erkend die jachtexamens mag afnemen. Het met succes afleggen van een jachtexamen is een voorwaarde om een omgevingsvergunning voor jachtgeweeractiviteiten (voorheen jachtakte) te kunnen aanvragen. Met deze erkenning zijn er vanaf 1 januari twee erkende instanties (tevens de reeds langer bestaande Stichting Jachtexamens) waar mensen in Nederland het jachtexamen kunnen doen.

Overige onderwerpen

Melding publicatie aanwijzingsbesluiten Natura 2000

Nederland heeft op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn (VHR) de verplichting om speciale beschermingszones voor natuurlijke typen habitats en leefgebieden van soorten aan te wijzen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Nederland is hier in 2004 mee begonnen, maar heeft het aanwijzen van de destijds op de door de Europese Commissie vastgestelde lijst van gebieden van communautair belang geplaatste gebieden nog niet helemaal afgerond voor de habitatrichtlijngebieden. In dit kader is in oktober het ontwerp-wijzigingsbesluit voor Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein gepubliceerd. Met deze wijziging wordt het al aangewezen vogelrichtlijngebied ook habitatrichtlijngebied. Hiermee wordt invulling gegeven aan het in 2019 aangekondigde voornemen tot aanwijzing van het gebied (Kamerstuk 32 670, nr. 145).

Ik begrijp dat er zorgen kunnen zijn over wat de gevolgen van deze aanwijzing als habitatrichtlijngebied zijn voor de omgeving. Deze aanwijzing leidt echter niet tot een verzwaring van de stikstofopgaven in Nederland. Het gebied bevat weliswaar stikstofgevoelige habitats maar is niet met stikstof overbelast waardoor ook na de aanwijzing geen aanvullende stikstofmaatregelen nodig zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. De provincie en Staatsbosbeheer werken al jaren nauw samen bij het beheer van het gebied om de instandhoudingsdoelen te halen. In het nieuwe beheerplan waarin de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn is verwerkt, zullen de maatregelen verder worden vastgelegd.

Op 9 november is het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor Maas bij Eijsden ter inzage gelegd. De aanwijzing van dit gebied is het gevolg van een grenswijziging tussen Nederland en België in 2016 waarbij een gedeelte van een bestaand Belgisch Natura 2000-gebied op Nederlands grondgebied is komen te liggen. Met dit besluit blijft dit gebied beschermd zoals is overeengekomen in het ‘Memorandum van overeenstemming’ tussen Nederland en België over de grenswijziging. De begrenzing is uitgebreid buiten het oorspronkelijke Belgische Natura 2000-gebied voorzover dat noodzakelijk is vanwege de (ecologisch samenhangende) aanwezigheid van habitattypen en leefgebieden van soorten, een vereiste vanuit de Habitatrichtlijn. Een vereiste waar België indertijd niet toe in staat was wegens de staatsgrens. Ook voor dit gebied geldt dat het wel stikstof gevoelig is maar niet met stikstof overbelast waardoor hier geen aanvullende stikstofmaatregelen nodig zijn.

Verder zijn op 9 november ook de ontwerp-wijzigingsbesluiten voor de gebieden: Deurnsche Peel & Mariapeel, Strabrechtse Heide & Beuven en Leenderbos, Groote Heide

& De Plateaux gepubliceerd. Deze wijzigingen komen voort uit een evaluatie door de provincies om te zien of er doelen zijn die niet haalbaar zijn. Met de besluiten worden gebiedsdoelen gewijzigd binnen de kaders van de VHR als oplossingen voor de geconstateerde conflicterende doelen. Met deze wijzigingen wordt de ruimte die de VHR biedt benut en wordt de gunstige staat van de natuur efficiënter bereikt. Deze wijzigingen zijn mogelijk gemaakt door het traject Herijking Natura 2000-gebieden dat door het vorige kabinet is ingezet en dat ik ook voortzet.

Tenslotte zal ik op korte termijn ook de aanwijzingen voor de gebieden Krammer-Volkerak en Zoommeer definitief vaststellen. De zienswijzeprocedure voor de ontwerpbesluiten van deze gebieden heeft in 2017 plaatsgevonden. De zienwijzen die toen zijn uitgebracht zijn in de definitieve besluiten meegenomen.

Deze besluiten dragen bij aan de bescherming van de Nederlands natuur en geven invulling aan onze Europese verplichtingen. Hiermee stuur ik op het inlopen van achterstanden die in de afgelopen jaren zijn ontstaan op dit dossier. In dit kader zullen ook in de komende jaren nog werk aan het Natura 2000-stelsel worden verricht. Zo zal in gebieden waar de otter al meer dan 10 jaar bestendig voorkomt deze soort aan de aanwijzingsbesluiten toegevoegd worden. Bij al deze en toekomstige aanpassingen benutten we de flexibiliteit die de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn bieden om op een zo efficiënt mogelijke manier een goede toestand van de Nederlandse natuur te bereiken.

In 2027 worden ook meerdere ontwerp-aanwijzingsbesluiten voor mariene gebieden gepubliceerd. Eerder is in de kamerbrief van 1 juni (Kamerstuk 33 450, nr. 141) aangegeven dat het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor de Hollandse Kust en het ontwerp-wijzigingsbesluit voor de Bruine Bank dit jaar gepubliceerd zouden worden. De aanzienlijke werkzaamheden voor vogelrichtlijngebieden op de Noordzee vragen veel inzet waardoor de planning enigszins is uitgelopen. Voor het gebied Hollandse Kust is recent een onderzoek naar de begrenzing van het gebied opgeleverd. Hierover vinden nu gesprekken plaats met medeoverheden. Naar aanleiding hiervan zal het ontwerp-aanwijzingsbesluit opgesteld worden en ter inzage gelegd. Na verwerking van de ingediende zienswijzen zal het definitieve aanwijzingsbesluit worden vastgesteld. Voor de Bruine Bank wordt gewerkt aan de aanpassing van het aanwijzingsbesluit naar aanleiding van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.[1] De uitspraak verplicht mij om ook andere soorten toe te voegen die in meer dan verwaarloosbare mate in het gebied voorkomen.[2] Hiervoor wordt door Sovon een advies opgesteld waarin onder meer wordt uitgewerkt welke vogelsoorten beschermd moeten worden en wat de daarbij te hanteren drempel moet zijn. Uiteraard onderstreep ik het belang van het tijdig voldoen aan de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over de Bruine Bank en het op korte termijn aanwijzen van het aanstaande Natura 2000-gebied Hollandse Kust. Deze zijn nu voorzien voor de eerste helft van 2027.

Beantwoording burgerbrief over ezels op Bonaire

[1] ABRvS 16 juli 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3212 (*Bruine Bank*).
[2] Zie over deze uitspraak ook de verzamelbrief Natuur van 2 oktober 2025 (Kamerstuk II 33 576, nr. 467), p. 6-7.

Als bijlage bij deze brief stuur ik u, conform uw verzoek van 10 september 2026 (kenmerk: 2026Z16524/2026D42502), een afschrift van mijn antwoord op de burgerbrief van mw. H. namens De Dierenwelzijnsorganisaties op Bonaire.

Motie vergunnen natuurinclusieve en klimaatadaptieve woningbouwprojecten

De motie-Van Campen/Bromet van 1 oktober 2024 (Kamerstuk 35 334, nr. 304) verzoekt de regering: *om samen met provincies een handreiking (o.b.v. wetenschappelijk gefundeerde beoordelingsmethodiek) op te stellen waarmee provincies en gemeenten natuurinclusieve en klimaatadaptieve woningbouwprojecten kunnen vergunnen.* VRO en LVVN hebben gezamenlijk onderzocht in hoeverre een brede toepassing van Soortenmanagementplannen (SMP's) kan dienen als wetenschappelijk gefundeerde beoordelingsmethodiek voor vergunningen. In lijn met het eindrapport STOER (Kamerstuk 32 847, nr. 1383). Hierin wordt geadviseerd om in te zetten op SMP's om snellere en efficiëntere vergunningverlening te krijgen in de flora- en faunaregels en tegelijkertijd de ecologische bescherming van soorten te borgen.

Om de inzichten te vergroten rondom de bredere toepassing van SMP's is een onderzoek uitgevoerd.[3] De uitkomst van het onderzoek bevestigt de eerdere analyse dat SMP's in potentie veel ecologische en procedurele meerwaarde bieden. Tegelijkertijd laat het zien dat verschillen tussen provincies en gemeenten, uiteenlopende reikwijdtes en beperkte ecologische capaciteit leiden tot onzekerheid, hoge uitvoeringslasten en beperkte schaalbaarheid. De voordelen van SMP's komen hierdoor in de praktijk niet tot stand en de knelpunten komen veelal bij gemeenten terecht, die problemen ervaren in de uitvoering.

De belemmeringen voor een bredere toepassing komen niet voort uit het ontbreken van een methodiek, ze liggen in de samenwerking, budgettering, toepassing en uitvoering. Een aanvullende handreiking neemt deze knelpunten niet weg. Ik ben voornemens mij samen met VRO, provincies en gemeenten te richten op vervolgstappen om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Hiermee beschouw ik de motie als afgedaan.

Daarnaast is in het kader van na-isolatie afgesproken met BZK, LVVN, IPO en VNG om tot een gezamenlijk onderzoek te komen naar de SMP's, waarin bekeken wordt op welke vlakken deze geoptimaliseerd kunnen worden om de knelpunten tegen te gaan. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie van Nobel van 3 juli 2026 (Kamerstuk 28 325, nr. 322).

Ecologische Autoriteit

In 2022 is de Ecologische Autoriteit (EA) ingesteld. De EA heeft als taak om vanuit haar onafhankelijke wetenschappelijke deskundigheid te toetsen of de essentiële ecologische informatie is betrokken bij de onderbouwing van besluiten door bevoegde gezagen over natuur. Daarnaast adviseert de EA over relevante wetenschappelijke inzichten voor de besluitvorming over brede ecologische vraagstukken. Daarbij kijkt de EA niet alleen naar stikstof, maar betrekt zij ook andere drukfactoren en ecologische randvoorwaarden, zoals water, bodem en atmosferische depositie.

[3] https://www.volkshuisvestingnederland.nl/documenten/2026/10/30/verkenning-smps-voor-woningbouw.

In overeenstemming met het instellingsbesluit[4] van de EA heeft een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden naar de doeltreffendheid van het functioneren van de EA en de wijze van instelling van de EA. De evaluatie is onafhankelijk uitgevoerd door Bureau Gateway. Hierbij bied ik u het definitieve evaluatierapport aan (bijlage).

De hoofdconclusie van de evaluatie is dat de EA doeltreffend functioneert overeenkomstig de doelstellingen uit het instellingsbesluit. De evaluatie benadrukt het belang van de EA en geeft geen aanleiding tot grote koerswijzigingen. Wel bevat het rapport acht aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van de EA. Deze hebben onder meer betrekking op de governance en systeemverantwoordelijkheid, de juridische verankering, het blijvend waarborgen van de onafhankelijkheid, de beschikbare deskundigheid en capaciteit en de verduidelijking van de taken en reikwijdte van de EA. Ik beschouw deze aanbevelingen als goed uitvoerbaar. Een groot deel sluit aan bij ontwikkelingen die al in gang zijn gezet of bevestigen de voortzetting van de huidige werkwijze.

Tot slot zal ik kijken naar de concrete rol en werkzaamheden van de EA. De EA blijft een belangrijke rol vervullen bij de toetsing van natuurdoelanalyses (NDA's).

Beantwoording vragen Landelijk Meetnet Flora

Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer van 6 oktober jl. heeft de heer Van Hattem (PVV) gevraagd om de ruwe data openbaar te maken uit het Landelijke Meetnet Flora-, Milieu- en Natuurkwaliteit, kortweg het LMF. Minister-President Jetten heeft de toezeggingen (T04294) gedaan om deze vraag mee te nemen in gesprekken met het IPO en te controleren of de gegevens waarvoor het Rijk verantwoordelijk is volledig openbaar zijn. In deze brief geef ik graag een toelichting hoe invulling wordt gegeven aan deze toezeggingen en neem ik enkele misverstanden weg.

Openbaarheid gegevens
De data uit het LMF is eigendom van provincies en Rijkswaterstaat en wordt verwerkt en geanalyseerd door het CBS. Alle waarnemingen uit het LMF zijn sinds november 2025 openbaar beschikbaar via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Hierbij is voor elke waarneming onder andere de soort, de meetlocatie en de datum opgenomen. Gegevens kunnen niet direct vanuit het LMF-meetnet ontsloten worden, omdat het LMF geen databank is.

Ontwikkeling van soorten
De veronderstelling dat de LMF-gegevens in de NDFF geen inzicht geven in hoe soorten zich ontwikkelen is onjuist. Alle gegevens in de NDFF zijn voorzien van een locatie en een datum. Op basis daarvan kan de verandering in soortwaarnemingen over de tijd worden geanalyseerd. Een betrouwbare uitvoering van dergelijke analyses vraagt wel om kennis van data en statistiek. Daarom worden deze analyses door het CBS uitgevoerd. De resultaten publiceert het CBS op het Compendium voor de Leefomgeving (CLO). Via het CLO worden ook beschrijvingen van de methodes die het CBS toepast openbaar gemaakt. Wageningen Environmental Research gebruikt deze informatie (en dus niet de

[4] Stcrt. 2022, 24607.

ruwe data) ten behoeve van de zesjaarlijkse Europese Habitatrichtlijnrapportage. Op deze wijze wordt geborgd dat de informatie transparant en wetenschappelijk verantwoord is.

Gegevens over een gebied
De NDFF is bedoeld voor de ontsluiting van soortwaarnemingen. Algemene informatie over een gebied kan momenteel slechts beperkt worden ondergebracht in de NDFF. Bovendien komen gegevens over een gebied vaak uit andere publiek beschikbare bronnen, zoals habitattypenkaarten uit de Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen (NDVH). Om de trend per habitattype te bepalen koppelt het CBS de verspreidingsgegevens van habitattypen uit de NDVH aan de LMF-soortgegevens uit de NDFF. Deze koppeling wordt uitgevoerd op basis van de ruimtelijke coördinaten (locatie) in beide databanken.

Tot nu toe heeft het CBS zulke samengestelde datasets beschikbaar gesteld aan aanvragers. Ik ben inmiddels in gesprek met provincies en het CBS om te onderzoeken of naar de toekomst toe deze informatie op een andere wijze publiekelijk ontsloten kan worden.

Biodiversiteitsschadelijke subsidies

Tijdens het debat van 3 september jl. heb ik toegezegd uw Kamer dit najaar te informeren over de stand van zaken van het biodiversiteitvriendelijker maken van fiscale en financiële rijksmiddelen in het kader van Actiedoel 18 van het Kumming-Montreal Global Biodiversity Framework (TZ202609-013). De ministeries LVVN, IenW, VRO, EZK en FIN bekijken momenteel of, hoe en op welk moment de geïdentificeerde fiscale en financiële rijksmiddelen biodiversiteitvriendelijker gemaakt kunnen worden. Dit moet per middel worden beoordeeld en dat vraagt een zorgvuldig proces, met oog voor de sociale en economische aspecten. Hiervoor is in oktober een Handreiking opgeleverd[5], die ik u als bijlage bij deze brief stuur. Ook heb ik op de COP17 een evenement voorgezeten over dit onderwerp, hierover wordt uw Kamer apart geïnformeerd. Komend voorjaar ben ik voornemens om samen met de andere ministeries onderzoek te laten doen naar hoe biodiversiteit op efficiënte en effectieve manier kan worden meegenomen in de ontwikkeling van nieuwe rijksmiddelen. Ik zal uw Kamer voor de zomer van 2027 informeren over de stand van zaken.

Informeren van de Tweede en Eerste Kamer over voorgenomen subsidies verstrekt door Minister van LVVN in het kader van artikel 4 Kaderwet EZ-, LVVN- en KGG-subsidies (Kaderwet)

Op grond van artikel 4 Kaderwet EZ-, LVVN- en KGG-subsidies moet de voorgenomen verstrekking van subsidies die niet bij AMvB of ministeriële regeling zijn geregeld (zogenoemde maatwerk- of incidentele subsidies), over het algemeen van tevoren schriftelijk aan de Eerste en Tweede kamer worden medegedeeld. Onderstaand

[5] Thijssen en de Graaf: HANDREIKING MOGELIJKHEDEN VOOR BIODIVERSITEITVRIENDELIJKER INZET BESTAANDE RIJKSMIDDELEN; Handreiking voor het identificeren en verkennen van verbetermogelijkheden in het kader van Target 18 van het Kumming-Montreal Global Biodiversity Framework, oktober 2026.

overzicht voorziet in de desbetreffende mededeling voor enkele subsidies aan nationale parken en RAVON.

- **Voorgenomen subsidies verstrekt door Minister van LVVN**

	Ontvangende organisatie	**Project of activiteit**	**Hoogte van subsidiebedrag /tijdvak**	**Toelichting**
1	Nationaal Park De Hoge Veluwe	Activiteiten die bijdragen aan realisatie van de doelen uit het Beleidsprogramma Nationale Parken 24-30.	€ 752.000 01-01-2027 t/m 31-12-2030	Deze subsidie behoort bij de financiële ondersteuning die alle 22 nationale parken van LVVN ontvangen voor uitvoering van het lopende beleidsprogramma 2024 -2030. (NB: de overige 18 parken ontvangen de bijdrage via een DU.) Het voornemen is deze subsidie in het eerste kwartaal van 2027 te verstrekken.
2	Nationaal Park Veluwezoom	Activiteiten die bijdragen aan realisatie van de doelen uit het Beleidsprogramma Nationale Parken 24-30.	€ 752.000 01-01-2027 t/m 31-12-2030	Deze subsidie behoort bij de financiële ondersteuning die alle 22 nationale parken van LVVN ontvangen voor uitvoering van het lopende beleidsprogramma 2024 -2030. (NB: de overige 18 parken ontvangen de bijdrage via een DU.) Het voornemen is deze subsidie in het eerste kwartaal van 2027 te verstrekken.
3	Grenspark Kalmthoutse Heide	Activiteiten die bijdragen aan realisatie van de doelen uit het Beleidsprogramma Nationale Parken 24-30.	€ 752.000 01-01-2027 t/m 31-12-2030	Deze subsidie behoort bij de financiële ondersteuning die alle 22 nationale parken van LVVN ontvangen voor uitvoering van het lopende beleidsprogramma 2024 -2030. (NB: de overige 18 parken ontvangen de bijdrage via een DU.) Het voornemen is deze subsidie in het eerste kwartaal van 2027 te verstrekken.
4	Van Gogh Nationaal Park	Activiteiten die bijdragen aan realisatie van de doelen uit het Beleidsprogramma Nationale Parken 24-30.	€ 752.000 01-01-2027 t/m 31-12-2030	Deze subsidie behoort bij de financiële ondersteuning die alle 22 nationale parken van LVVN ontvangen voor uitvoering van het lopende beleidsprogramma 2024

				-2030. (NB: de overige 18 parken ontvangen de bijdrage via een DU.) Het voornemen is deze subsidie in het eerste kwartaal van 2027 te verstrekken.
5	RAVON	Ontwikkelen beheer- en beleidsadviezen amfibieënschimmels	€ 1.919.788,51 01-10-2023 t/m 30-09-2028	Deze subsidie levert kennis op om structurele en aantoonbaar werkbare maatregelen te nemen tegen dodelijke schimmelinfecties bij beschermde amfibieënsoorten. Het voornemen is deze subsidie in het eerste kwartaal van 2027 te verlengen, waardoor de totale looptijd meer dan 4 jaar wordt. Einddatum was 30-09-2027 en wordt 30-09-2028.

Jaimi van Essen
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur